

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2019

3. Ухвала Верховного Суду від 31 січня 2019 року у справі № 61-636ск19 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79684627>.
4. Постанова Верховного Суду від 17 жовтня 2018 року у справі № 362/44/17 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79472747>.
5. Постанова Верховного Суду від 07 грудня 2018 року у справі № 24/1256/17 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78749905>.

Цал-Цалко Юлія Юліївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного процесу*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА У ПЕВНИХ ВИДАХ ЦИВІЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Основним Законом України передбачено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом, правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, а отже, юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір, у передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи.

Цивільне процесуальне представництво – це правовідносини, які виникають на основі норм права і учасники яких є носіями суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, відповідно до яких одна особа – представник виконує на підставі повноваження, наданого йому законом, статутом, положенням, договором, процесуальні дії в цивільному судочинстві направлені на захист порушеного, невизнаного або оспорюваного права, свобод чи інтересів фізичної особи, прав та інтересів юридичних осіб та інтересів держави.

Відповідно до оновленого цивільного процесуального законодавства, а саме положень статті 58 ЦПК України, стороні, третій особі, а також особі, якій законом надано право звертатися до

суду в інтересах іншої особи, надане право брати участь і вести свої справи у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через своїх представників. При цьому, зазначено і те, що особиста участь у справі особи не позбавляє її права мати в цій справі представника. У свою чергу, юридична особа бере участь у справі через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (самопредставництво юридичної особи), або через представника. Що стосується держави чи територіальної громади, то вони беруть участь у справі через відповідний орган державної влади, орган місцевого самоврядування відповідно до його компетенції, від імені якого діє його керівник або представник.

Згідно із чинним цивільним процесуальним законодавством представником у суді може бути адвокат або законний представник. Зупиняючись на цьому, необхідно наголосити, про зміну конституційного регулювання функціонування інституту адвокатури, а саме Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», який набув чинності 30.09.2016 року, була передбачена новела (стаття 131-2 Конституції України), в якій зазначається, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура та відповідно «виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення». Разом із тим перехідними положеннями конституційних змін передбачається поетапний алгоритм введення виключного представництва в суді як для адвокатів, так і для прокурорів залежно від рівня інстанції: з 1 січня 2017 року у Верховному Суді та судах касаційної інстанції; з 1 січня 2018 року – у судах апеляційної інстанції; з 1 січня 2019 року – у судах першої інстанції. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами має здійснюватися з 1 січня 2020 року.

При цьому робиться акцент, що законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів і референдумів,

у малозначних спорах, а також щодо представництва малолітніх або неповнолітніх осіб та осіб, визнаних судом недієздатними або дієздатність яких обмежена. Отже, відповідно до ч. 2 ст. 60 ЦПК України договірним представником, окрім адвоката, може бути і будь-яка особа, але за умови дотримання певних вимог: особа повинна досягнути вісімнадцяти років, мати повну цивільну процесуальну дієздатність та належним чином посвідчені повноваження на здійснення представництва в суді. Не можуть бути представником особи, які виконують певні функції або займають певні посади, які передбачені ст. 61 ЦПК України.

У цивільному процесі України існує три відокремлені види цивільного провадження: позовне (загальне та спрощене) провадження; наказне провадження та окреме провадження. Щодо можливості «самопредставництва» та законного представництва, як виду процесуального представництва, слід зазначити, що вони допускаються у всіх трьох видах цивільного провадження та у всіх категоріях справ. Дані види представництва обмежити не можна, оскільки вони є одними з фундаментальних конституційних прав особи. Стосовно ж добровільного представництва, то ЦПК України не встановлює на перший погляд очевидних обмежень щодо представництва у видах цивільного провадження, але деякі неточності у розумінні цього виникають. Як вже зазначалося, ст. 58 ЦПК України вказує лише на те, що сторона, третя особа та особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи може брати участь у судовому процесі через представника. Ці учасники справи передбачені саме для позовного провадження, при цьому, серед осіб, які можуть мати представника, не зазначені учасники наказного та окремого провадження, а саме заявник і боржник, а також заявник та інші заінтересовані особи. Слід звернути увагу також на положення ч. 4 ст. 294 ЦПК України, де зазначено, що справи окремого провадження суд розглядає за участю заявника і заінтересованих осіб. Справа про розірвання шлюбу за заявою особи, засудженої до позбавлення волі, може бути розглянута судом за участю представника такої особи. Із цього вбачається, що лише

справа про розірвання шлюбу за заявою особи, засудженої до позбавлення волі, може бути розглянута за участю представника. Виходить, що всі інші справи окремого провадження розглядаються виключно за особистої участі заявника і заінтересованих осіб, що вбачається не зовсім коректним та правильним.

Аналізуючи розділ II ЦПК України, який регламентує порядок розгляду та вирішення справ наказного провадження, а саме положення статті 163 ЦПК України та статті 170 ЦПК України, вбачається застосування терміну представництво, з чого випливає, що у цивільному процесі можливе добровільне представництво у справах наказного провадження.

Слід зауважити, що положення стосовно представництва у цивільному процесуальному законодавстві України зазнали певних змін, які безпосередньо пов'язані зі змінами до Основного Закону України.

Чванкін Сергій Анатолійович
голова Київського районного суду м. Одеси
кандидат юридичних наук, доцент

ДОКУМЕНТИ, ЩО ПІДТВЕРДЖУЮТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗА ОНОВЛЕНИЕМ ЦПК

Повноваження представників можуть бути підтвержені тільки зазначеними у ст. 62 ЦПК документами.

Так, для вступу до процесу представника, діючого на підставі договору доручення (договору про правову допомогу), він повинен пред'явити суду належним чином складену довіреність, що є документом, який уповноважує представника діяти від імені того, кого він представляє, і легітимуючим представника як такого перед судом.

Стосовно обсягу повноважень представника, які визначаються довіреністю, треба зазначити два принципи: по-перше, вона не може розширяти межі повноважень, що має особа, яку представляють, чи встановлених законом. Наприклад, орган, якому зако-